

Ան ծովի ափերին շինուած վարդապետ-
ընդ կարգի գնելու և էլի նոր վարդապետ
հիմնելու համար հարց է բարձրացել
պատշաճաւոր իշխանութեան մէջ:

Պարտիկ շինուած կիւրաքի, մայիսի
10-ից արդէն մասն իրենց մուհարէմ
(սղի) ամիսը, իսկ մայիսի 19-ին կտա-
րելու են հաշիւաւոր Ջախուէ-Վարդապետ:

Մայիսի 11-ին, երկուշաբթի օրը մեր
հիկիւնցին հարստացաւ էլի մի շարք քա-
հանաներով: Թեմիս գեր. Առաջնորդ Սու-
րէնեան արքեպիսկոպոսը նոր հինգ հոգի
(ոչ մի սեղ չստորած) քահանայ ձեռ-
նադրեց: Միևնոյն ժամանակ վարդապետ
ձեռնադրեց ա. Առաջնորդը սարկաւագ
Վանոյնի: Թեմիսի մօտակ վանքերը...
բարեկարգ վիճակի մէջ գնելու համար:

Վիճակագրական հետազոտութիւնից
յայտնի է, որ անհրաժեշտ տարիներ-
ընտ, երբ կեանքի պայմանները ծանրա-
ցած են, այլիւր թանկանում, պատկերի
թիւը շատ պակասում է:

Ինչպէս երևում է վիճակագրական այդ
օրէնքը՝ ոչ մի ներգործութիւն չունի
հոգեւոր կեանքին ինքնուրոյն վրայ...

Ամեն ամիս հարստանում ենք քա-
հանաների նոր խմբով:

Թեմիսում վաճաճուեց և կիրակի,
մայիսի 10-ին, հոգին յանձնուեց կարու-
ձեռի ձրի և էթանազին կուրսերի հիմնա-
դիր Երեմիայի Ս. Գեմինդեան (իշխ. Արա-
մէի իշխան): Տիկնոջ մահն անշուշտ խիստ
զգալի պէտք է լինի չքաւոր դասու-
կարգի այն աղջկանց համար, որոնց նա
կարուձեռի ձրի գասեր էր տանդում իւր
հիմնում ուսումնարանում: Բացի դրա-
նից, հանգուցեալ Գեմինդեանի Գուկիոյ
օրիորդաց Թանգուկիան գալուցում երկար
տարիներ կարուձեռի գասեր էր տուել:

«Նով. Օր.» ի ասելով, Գաղստանի շէր-
ջանում է և մեծ քանակութեամբ մո-
րելի երեւցել:

Թեմիսի քաղաքային գիշերօթիկ ա-
պաստարանների հաշուից երևում է, որ
ապրիլ ամսուայ ընթացքում 1-ին ապա-
ստարանում յաճախել են երկու անգամ
2,685 հոգի, իսկ 11-րդում 1813 հոգի:
Առաջին ապաստարանում հիւանդացի են
175 հոգի, իսկ երկրորդում՝ 23: Ապա-
ստանակները մեծ մասամբ ուսանող,
հայեր ու վրացիներ են. մնացած ազգու-
թիւններից էլ գերմանացիներ են աշխի
ընկնում:

Անտիոքի պատրիարքի գէմ, պահանջն-
ով, որ վրայ բարձրագոյն հոգեւորական-
ները լինէին իսկական վրացիներից և
ոչ թէ յոյներից, որով և զրեց վրացի ե-
կեղեցու անկախութեան հիմքը: Վախ-
թանգը հիմնեց Թեմիսի քաղաքը (455
թուին), որ Վրդ. դարում, Միքիէի տեղ,
կարծաւ վրաց աթոռանիստ քաղաք և
զոր ՎՊ-ը դարում, հայ պատմագիր
Պապանկոստանցու ասելով. «Էր քաղաք
վախթանկաց, վաճառաշու, մեծ և փա-
ռահեղ»: Վախթանգ Ա. հայերի հետ
միասին պարսից գէմ պատերազմի ելաւ,
որտեղ և մի լուս խաղ խաղաց հայերի
գլխին. այդ մասին ներքեւում պիտի խօ-
սենք: Սակայն այստեղ մի թիւրիմացու-
թիւն, լաւ է ասել հակասութիւն կայ:
Վախթանգի մասին այդ ամեն նպատա-
ւոր վկայութիւնները վրաց աղբիւրներից
են: Իսկ յայտնի է հայ պատմագիրներից,
որ վրացի Վրդ. դարում չէին կարող
այդպիսի այժ ներկայացնել. քանի որ
նրանք էլ վիճակից հայերին, հեծում
էին պարսից ընտանիքների հետ տակ,
զրադի նախադրանքներ էլ հայ նախադր-
անքին հետ արտաբերում էին խոստան-
կամ այլ հետ և երկրներ: Ս. Ուրեմն Վախ-
թանգի այնքան զօրեղանայր, որ յու-
նաց ձեռքից էլ էրզրումը խլել է, մի

*) Եղիշէ, էջ 82.

Մայիսի 11-ին սրտի պայթումից վաճա-
նուեց Թեմիսում յայտնի լուսանկարիչ Ա. Ս.
Ռոյնսդը, որը միևնոյն ժամանակ պարագայում
էր կովկասեան հնութիւնների հաւաքելով:

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ՃՈՒՂՈՒՅ. — Հոգեւոր պարտիկ հազարա-
ձուլիւնը, ինչպէս լուսն ենք. չէ կո-
րովանում ծախքերը հոգեւոր: Առում են,
որ այդ առաջ է եկել բիւզժէյում չնա-
խաւանդուած ծախքերի պատճառով,
ինչպէս զօրօր. հոգեւոր թշուառ
200 լուրի ռոճիկ են նշանակել աղքատ
աշակերտներին թշուառ համար: Առաջ-
ներում այդ պաշտօնը վարել է պ. Միքիւր
Բարախանեանը ձրիարար: Գանձապահ
պ. Խաչեանը հրաժարուել է: Ուրիշ-
ներն էլ կրթացակային. մնում են 2—3
հոգի:

— Միշու այժմ դեռ ևս չէ բացուել
ժամարանի երկայնց հիւանդանոցը քա-
ղաքային վարչութեան անհոգութեան
կամ խառն վիճակի պատճառով: Զատ
ցուալի է:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՆԵՑ. — Անցեալ օր նա-
հանգական դատարանում տեղիս քաղա-
քագլուխ Մ. Պապանկանի մի նոր
գործն էր քննուած: 1888 թ. 50 գիւ-
ղացի միասին վեր են առնում պ. Մ.
Պապանկանից արգելի քանակութեամբ
հող 170,666 ընդուն: Այդ դուժա-
րից 100,000 ը. բանիկ պարագ է, որ
իւրենց վրայ են վերցնում գիւղացիները,
իսկ մնացած 70,666 ը. մնում են պարտ
պ. Մ. Պապանկանին: Այդ ժամանա-
կից ի վեր գիւղացիները մաս առ մաս
փող են տալիս դաւանդան ժամանակ
պ. Մ. Պապանկանին. ի հաշիւէ, այդ
70,666 ը. պ. Պապանկանից գիւղացի-
ներին առանց տակտի չէ տուել ինչպէս
դատարանում յայտնուած, նա ամբողջ
ժամանակը վեր է առել գիւղացիներից
15%-ից տակի, մինչդեռ օրէնքով 1892
թուականից սկսած ամենաշատը կարելի
է առնել 12 տոկոս: Մի խօսքով լուս-
կանին փող ռոտանալուց յետոյ պ. Պա-
պանկանը դարձաւ գիւղացիներից պա-
հանջելիս է եկել մի խոշոր գումար: Բա-
ցի օգի, գիւղացիների կողմից իրաւա-
բանը մասնանիւ արաւ, առաջ բերելով
վիճակը ու զրաւոր գոթումնաններ, որ
մի այլ անգամ պ. Մ. Պապանկանը
վեր է առել գիւղացիներից 10,000 ը.,
իսկ զրա փոխարէն նրանց մուրաբի
«ՄՈՍՈՒ. չէ, յետոյ կրտսեր» ասելով
իրեն չէ վերադարձրել գիւղացիներին,
մինչդեռ միջանի ամիս անցնելուց յետոյ,

քիչ առաքելական բնաւորութիւն ունի-
միշու է, որ մի Վախթանգ ապաստանելի
է պարսից գէմ, բայց այդ 483 թուից
առաջ չէր, երբ վրացիք պարսից իշխա-
նութեան տակ տնրում էին: Բայց այս
թուիները յետագայի լուսաբանութեան:

Գուրամեան տան թաղաւորութեան
ժամանակ (574—787) Վրաստանը թը-
շուտութեանց բնմ էր ներկայացնում.
հուր, ուր, աւերածութիւն, գրկանք
անպակաս են եղել վրացիների գլխից:
Արաքսից իրենց երկաթաւոր արշաւանք-
ներով ամառացիներ գնդեցիկ Վրաստանը
բազմութիւն քրիստոնէս խաղաղ բնակիչ-
ներ զոհ դարձան թշուառների արհա-
ւելքին: Պետական իշխանութիւնը իւր
այժմ բոլորովին կորցրել էր կամ, լաւ է
ասել, այսպիսի իշխանութիւն իսպառ-
գոյութիւն չունէր, այլեւ զրամ չէր
կարում Վրաստանի անունով և վրաց
առաւորով: Այս չըմբռնում մեռաւ Ալիքի
Բ. թագաւորը, որպէս վրաց եկեղեցու
նահանգի և աղղի առաքելի ուղղի:

Բազաւորունեաց տէրութեան ժա-
մանակ (787—1424) Վրաստանը իւր փա-
ռաւոր գրութեամբ հասաւ. ուսում, զրա-
րութիւն մեր ոսկի դարի պէս Վրաստա-
նում էլ այս չըմբռնում ծաղկեց ու բար-
գաւաճեց: Բազաւորունեաց ցեղի թագա-
ւորներից նշանաւորագոյններից Բազաւոր
Գ., Գուրիթ Բ. և Ասիլ-Թամար թագու-

իրեն թէ միևնոյն մուրհակով նորից պա-
հանջ է ներկայացրել գիւղացիներին:
Վերջիններս մօտ 50 հոգի են և
ուզում են դործը տանիլ մինչև վերջը...
Տեսնենք ինչ կըրտակցութեան կըրտանք
դատարանը դործը վճուելու:

— Հայի գները նոյն թանգութեան
մէջ են, իսկ աղքատ գոտարարը նոյն
անգործութեան մէջ: Գործերը զաղա-
րած են, վաճառականները զգուհ իրենց
զրուլիւնից: Սպասելով սպասում են
անձրեւների, սակայն անձրեւ չի գալիս,
իսկ աղքատը օղբ կըրգում են:

ԲԱՆԳՈՒՅԸ. — Ամսոյ 6-ի գիշերը նահանգա-
պետի այգում իւր երեխանց հետ զբօսնելուց
յետոյ տեղացի վաճառականներից մէկի կէնը
տուն էր վերադառնում, հայաց փողոցում չորս
սրբիկաներ յարձակուած են նրա վրայ, երկուսն
անմիջապէս փակուած են նրա աչքերը, իսկ
միւսները մի ակնթարթում խլում են նրա
զինեց ապամահիւնքով վարդաւորած սակեայ
քորոցն ու անշարժանում:

ԱՍԻԼԲԵՂԻՅ. — Ապրիլի 16-ից մինչև
27-ը Թեմիսի արքանական թատրոնի
օպերային արտիստները մի խումբ այս
տեղ մեծ յաջողութեամբ ներկայացում-
ներ առնին և կարճ միջոցում զբաղեցին
այստեղի ինանկիւնտ դատակարգի հա-
մալրութիւնը: Ներկայացրին «Բեման»,
«Ռիգուլետտ», «Փաուստ», «Տրաւտտ»,
«Գիւլաբու պատիւ» և այլն: Անդրկա-
պեան երկիրը լուստոր կենդաններից
հետո լինելով միանգամայն դուրի է
մնում թէ կարգին թատրոնից և թէ
օպերայից: Երբեմն, երբեմն զիտաւոր
աստղերի պէս մեր հորիզոնի վրայ երե-
ւում են վատ կազմակերպուած խմբեր
և ափերիստ «հանձարներ», որոնք
ռեկլամներով շահագործելով ժողովրդի
թէ գրողներ և թէ գրողները, կրկին
անշարժանում են: Բայց այս անգամայն
օպերային խումբը մի օրտախալ բացա-
ռութիւն էր կաղում: Հազիւ թէ, վեր-
ջապէս, կարողացաւ այստեղ տեսնել
լուսնաւորութիւն մի խումբ:

Այդ խմբի մէջ առանձին համակրու-
թեամբ ընդունուեց երգիչ պ. Արշակ Գու-
տանեանը, որ բնական է: Թէպէտ պ.
Գուտանեանի ձայնը շատ բարձր չէ և
զօրեղ, բայց մեղմ է: Պ. Գուտանեանը
սկզբից չի ոգեւորում, սկսում է կամայ
և աղղեցութիւն չի անում, բայց հետագ-
հաւ թէ ձայնը, թէ խաղը կենդանա-
նում են:

Տեղիս ուսու ինտելիգենտ գոտակարգը
մեծ համակրանքով վերաբերուեց մեր
հայրենակցին: Այդ գոտակարգի թարգ-

հին: Դաւիթն ընդարձակեց Վրաստանի
սահմանները և երկիրը բոլորովին մաք-
րեց մահմադարաններից, իսկ վրացիք
Սեղանիներ իւրած հոգեւոր, շատ բարե-
գործութիւնների մացրեց իւր հայրենի
կրկին մէջ, զրա համար և նա ստացաւ
Վերանորոգիչ անունը: Բայց Վրաս-
տանը իւր փառքի զաղութեան շատ
Թամար թագուհու օրով (1184—1212):
Թամարը ոչ միայն երկիրը ազատիւ-
րեց արաքիսի թշուառներից, այլև զրա-
ւեց իւր ձեռքի տակ բոլոր լուսնային
ցեղերին: Զարթոյն Սողոմաւոր և Իւան
Աթաբէկ հայազգի իշխանների առաջնո-
րութեամբ, Թամար թագուհին հիւսիսա-
յին հայաստան էլ այլազգիներից մաք-
րեց և պարսից գէմ երկար պատերազմ
մղելով արեւելեան հայաստան էլ զրա-
ւեց ու ժողովրդին առաւ իւր հովանաւո-
րութեան տակ մինչև թաթարների ար-
շաւանքը: Թամար օժանդակութիւն ցուց
տուեց Բիւզանդիայի Ալէքսէյ կայսրին և
օգնեց նրան Տրապիզունտ իւր աթոռ
հաստատելու: Այս անուանի թագուհու
մահուան հետ էլ Վրաստանի աստղը թե-
քուեց: Գէորգի Գ-ի օրով մահացան
յարձակուեցին վրաց աշխարհի վրայ և
զարձաւոր քաղաքանոց արին Դաւիթ և
Թամար: Կանգնեցրած իշխանները:
ԺԳ ու ԺԳ զարկում Վրացիք ստիպուած
էին պատերազմ մղել մահուների հետ

մահ հանդիսացաւ տեղական ուսու լուս-
գիրը, որը մեծ համակրանքով խօսեց
պարսիկ մասին:

Ցաւալի է ասել, որ տեղիս հայ-հա-
տարակրթիւնը շատ քիչ էր յաճախում
ներկայացումներին, միմիայն վերջին ե-
րկուսն քառական թուով եկել էին,
որ և վարձարեցին: Խմբի մէջ էր և
հայազգի օր. Խօջախանը, որը միմիայն
երկու անգամ գուրս եկաւ. օրիորդի
ձայնը միջակ ձայնիւնից է, բայց երգում
է (ստղանո) և խաղում է զգացմունքով:
Ռուս լրագիրը օրիորդի մասին նշուել
մեծ համակրանքով է խօսում. օրիորդը
մի գեղեցիկ արհեստական փունջ տա-
ցաւ: Խումբը ճանապարհուեց Սամա-
րանդ:

ՆՈՐ-ԲԱՅԱՋԵՆԵՑ. — 2օրոքող տարին է,
որ մեր քաղաքի առաջ եկեղեցին (ս. Առ-
տուածածին) կողպուած է կառավարու-
թեան հրամանով, որովհետեւ մի ինչ որ
ձեռք է նկատուել մի պատի վրայ: Գա-
րիք չկայ մտնելու մանրամասնութեան
մէջ, թէ ինչքան աղիւծք այդ ձեռքուածը
կարող էր միասնեք առաջ բերել, եթէ
կանոնաւոր կերպով զրոյց ու ներքից
պատնէներ շինուէին, միայն այն կա-
սենք, որ այդքան երկար ժամանակամի-
ջոցում մեր քաղաքացիք չեն ձեռնար-
կում եկեղեցու վերանորոգելուն: Նոր-
Բայազէտի ժողովուրդը հաշուած է 8507
հոգի. երեւակայն է հարկաւոր՝ կարծի է
միթէ նրա 1/4 մասը գոնէ տեղափոխել
միւս մի շատ փոքր եկեղեցու մէջ: Դեռ
երկու տարի առաջ, երբ մի քիչ այս մա-
սին խօսեցին, մի ամենահարուստ անձն
(ժառանգներից աղքատ) խօսք է առած
նշանաւոր դուստր ընծայարեւել օղ գոր-
ծին, բայց մինչև այժմ ոչ այդ խոս-
տանք է կատարում և ոչ էլ ձեռնար-
կում է հաղորդաւորների ընտրութեան,
որ եթէ ցանկանայ, ամենայն յաջողու-
թեամբ կարող է գլուխ բերել, ունիւտ-
յով ոչ քիչ աղղեցութիւն ամբողջ քաղա-
քում: Բայց այս մասին պէտք է աւելի
շատ մասնէ գործողաւոր արծ. Մատթէոս
վարդապետը: Սրան էլ մեղադրել չի կա-
րելի, որովհետեւ աշխարհային զուարճու-
թիւններից միանգամայն ձեռք բաշիւ և
զրաւել աշխարհի աղղուտ գործե-
րով—հնչաւ բան չէ, աշտեղ հաղիւտը
է աշխոյժ, խրախոյժ, գումար հաւաքել
և այլն:

ԱՆԳՈՒՅԸ (Սեդախի գաւ.). — Անձ-
րենից, ինչպէս երևում է, կապուով են
վերցրել մեր աւանը. օր չի լինում, որ

զէլի Ասորիք, Պապանկան, Միքիւրեք:
Վախթանգ Գ-ի առաջնորդութեամբ վրաց
զօրքերը մահան երուտով (1803): Բայց
այս պատերազմները սպառնցին Վրաս-
տանի քաղաքական և անտեսական ոյժը
մինչև որ Թամարյանն էլ իւր աւերիչ
յարձակումները կախել և Վրաստանը
հրել ու արի կերակուր կըրարէին:

Ժե-գ զարեւ երկրորդ կիսին Վրաս-
տանը բաժանուեց երեք թագաւորու-
թեան՝ Բարձր, Կախէթի և Դմի-
րիթի: Բարձրի իշխանութեան Գուրի,
Միքիւրի, Արաքի, Սուանի, Սամ-
ցիէ: Այս բաժանումը Վրաստանի վրայ
շատ թանկ նստեց ու վերջ ի վերջոյ
նրան բոլորովին անկման պատճառ դար-
ձաւ: Ժե-գ զարեւ վերջինց սկսուեցին
ուսու-վրական յարաբերութիւնները, և
միայն 1801 թուին Վրաստանը վրացի-
նախարհի հետ: Ժե-գ զարեւ սկզբնորից
սկսուեցին պարսիկների և օսմանցուց
ընդհարումները ուսուց հետ այն նպա-
տակով, որ Վրաստանն աղտանն ուսու-
կան աղղեցութիւնից և վերջինից թոյլ
շատն Անգլիկոսի գործերին խոս-
նուելու: Դրա հետ պարսիկներն և օսմա-
նիքը ուզում էին Վրաստանում բռնու-
թեամբ մահմադարանութիւն մտնելը:
Դաւով լեռնայինները նշուելու յարձակու-
թիւն վրացի վրայ օգնելով իրենց հաւա-
տակիցներին: Ժե-գ զարում Զահ-Արաքի

անձրեւ չգալ. անցեալ օրն էլ կարկուտ
եկաւ:
Մեր պատ-հեռադրական գրասենեակի
կառավարիչ պ. Կասպարովը փոխա-
գրուած է Սեդախի նոյն պաշտօնով: Իւր
հեռաւայ պաշտօնավարութեան ժամա-
նակ, պ. Կասպարովը կարողացել էլ
զրաւել հասարակութեան անցն ու հա-
մակրանքը: Նրա տեղ նշանակուած է
Ջաքարթալի պատ-հեռադրական գրա-
սենեակի կառավարչի օգնական պ. Մ.
Իշխան: Պ. Կասպարովն արդէն մեկնել
Սեդախ:
ԱՎԱՍՏԱՅ ԳԱՏԱՍԻՆ ԴՄ ՎՐԱՅԸ
ՀԱՎԱՌԱԿՈՐԴԻՆ.
(Նամակ խմբագրութեան)
Ինչպէս յայտնի է, Թեմիսի պ. քա-
ղաքագլուխը հարց է բարձրացրել 1901
թուին տունկու Վրաստանի Ռուսիայ
հետ միացման հարկերամեակը: 2ըն-
յաւած, որ մինչև այդ օրը դեռ ևս երեւ-
տարի ժամանակամիջոց կայ, բայց որով
հետեւ պէտք է պատրաստուել ինչին
տեսնուել այդ մեծ գէղքը արժանաւո-
րապէս տեսնելու, ուստի երեք տարե-
շատ չէ, մահաւանդ հարկեր տարին էլ
քիչ չէ, և հարկեր տարուայ այդ պատ-
մութեամբ վերաբերեալ բոլոր անցքերը
պէտք է յիշատակագրուին: Այդ բան
անհրաժեշտ է, քանի որ այժմեան սե-
րունքը, որ պատմութիւնից մեծ մա-
սամբ ոչինչ չգիտէ, իմանալ թէ ինչ
տուն է տունում:
Սակայն ինչպէս տեսնել վրացիներ
Վրաստանի նախադիրքին թագաւոր Հե-
րակի Ա-ի մահուան հարկերամեակը. ար-
դեօք, պատշաճաւոր պատրաստութիւն-
ներ տեսնել, հասարակութեանը նախա-
օրը ծանօթացրին այդ՝ ըստ իրենց՝ մեծ
մարդու կեանքի, կատարած գործերի,
զահակալութեան ծանր օրերի հետ,
պատրաստեցին ժողովուրդը արժանաւո-
րապէս տեսնելու նրա յիշատակը, գոր-
ծանքը դէպի նրա մանկութեան օրերը և
բայց առ քայլ հետեւելու և նկարագրե-
լով նրա ամբողջ կեանքը իւր բոլոր փա-
ղանքի մէջ՝ հասնի մինչև նրա մա-
հուան բոլոր և անուհետեւ տուին մեզ
հարկեր տարուայ մի հետաքրքիր պատ-
մութիւն... Ուր է այս բոլորը,—որտեղ
ցնորներ են... Ինչպէս երևաց, մեր
վրացիները նոյն իսկ չըգտնէին թէ եր-
կ լրանում «Հերակի Ա-ի հարկերամեա-
կանագրաւոր է թէ կատարելու են այդ
տարեգրաւոր թէ ոչ. վերջին օրերին
և մահմադարանութեան դէմ զօրաւոր
մարտուի էր Գախէթի թագաւոր Թե-
մուրազ Ա., որ յայտնի պատերազմով ա-
լաւ բանաւորեց չէ: Եկանուելով Բ. կա-
նուհուհու օրով վրաց Հերակի Բ. թագա-
ւորը մահմադարեց ուսուց հետ առնիւ-
նեքի գէմ պատերազմելու: Նա միացրեց
իւր տէրութեան հետ Փարսի և Կախ-
թի պետութիւնները: 1783 թուին Հե-
րակի պարտաւորական գաշն կապեց Ռու-
սիայի հետ, որով մահում էր նրա տիրա-
պետութեան տակ: Ցանկաւոր վրայ հա-
սաւ և Վրաստանի մահու հրեշտակը—
Ալա Մահմադարանը, Հերակիին պատե-
լու՝ որ նա մտել է Ռուսաց հովանաւո-
րութեան ներքոյ: Վրաց թագաւորը
թէ լին ընդգլխութիւնից յետոյ փախաւ և
Թեմիսը մահուց պարսից կատաղու-
թեան, որոնք ամեն տեսակ անօրէնու-
թիւններ գործեցին և 12,000 հոգ ա
4000 վրացի գերի տարան Պարսկաստան
Հերակի մահու (1798) ժառանգ թողն-
լով իւր ուսու որդուն՝ Գէորգի ԺԳ-ին
որ արդէն ուժաւորուած Վրաստանի վեր-
ջին թագաւորն եղաւ: Ռուսիան վերջոս-
կանապէս վերցրեց այդ երկիրը իւր իշ-
խանութեան տակ՝ վերածելով մի-երկր
նահանգի:

կարող է անխել՝ անուանել: «Stad-
dard»-ի Կ. Պոլսի թղթակցը հաւատա-
ցնում է, որ այդ յօդածը խիստ դիւր
է եկել սուլթանին, այնպէս որ վաղը-
շաբթի մեծ շնորհներ է արժանացրել
հեղինակին:

ՖԻՆԱՆՍԻՆ. — Պարլամենտական ընտրու-
թիւնները շարունակուած են Փրանսիա-
յում: Ընկերակցականներն իրենց պար-
տութիւնը վճարեցին իրենց համարում:
Թէեւ մի քանի պատգամաւորներ ժողո-
ւին առաջարկեցին իւր թեկնածութիւնը
դնել Պարլամենտ կրկնապարտութիւննե-
րի ժամանակ, բայց նա հրաժարուեց և
առաջ, թէ առժամանակ թողնում է քա-
ղաքական կեանքը և ուզում է հրապա-
րակախութեամբ ու ճառեր արտասա-
նելով պարագայի: Որովհետեւ նա նա-
նաւոր ճառասէս է, այդ պատճառով նա
յաջողութիւն կունենայ, և ընկերակա-
րականները համոզուած են, որ նա հրա-
պարակախութեան և ճառասիրութեան
ասպարէզում աւելի մեծ ծառայութիւն-
ներ կը մատուցի իրենց դատին, քան թէ
պարլամենտում: Ինքը ժողովուրդը «Աստու-
թի» մի աշխատակցի ասել է, թէ ինքը դե-
ռո՛հ չէ ընտրութիւնների հետեւանքից,
որովհետեւ ընկերակցական կուսակցու-
թիւնն այս անգամ աւելի շատ ձայներ
է վաստակել քան 1893 թ. ընտրու-
թիւններին:

ԱՄԵՐԻԿԱ. — Սպանիայի դէմ մղած
պատերազմը Ամերիկայի վրայ մինչև մա-
յիսի 4-ը (ապրիլի 25-ը) նստել է
151,043,402 դոլար: Սպանիան են, որ
գործարանակի և նաւատորմի վրայ լինե-
լիք արտակարգ ծախքերը առաջին վեց
ամսում գեֆիցիտը կը հասնէին 120 մի-
լիոնի: Սիւմայն գործարանակի պահպա-
նութիւնն ու փոխադրութիւնը կը հասնէ
80,000,000 դոլար:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լրագրների մրցումը հունարկայում. — Լիմ-
բուրգեան երկրում, տեղական թերթերի մէջ
եղած մրցումը զարմանալի հետեւանքների է
հասցնում: Երբեք օրանից մի քանի տարի ա-
ռաջ «Լիմբուրգեան Սուրհանդակ» լրագրին քա-
ղաքի ձրի վիճակաւորները տարբեր, ուր բաժա-
նորդները կարող էին տեսնել պարտմաններ,
պատի ու ծոցի ժամացույցներ, կարել մեքենա-
ներ և այլն: «Nieuwe Kouriers»-ը այդ բանի
վրայ չկարողացաւ սառնասիրտ նայել և ահա
ինքն էլ սկսեց. նրա ձրի վիճակաւորները 200
տանոց տոմսերի մէջ կար նաև մի կողմ, որի
տեղը ըստ կամայ՝ կարելի էր 150 դոլարէն փոխ
ստանալ: Այս բանը չբերողացաւ տանել «Լիմ-
բուրգեան Սուրհանդակ»-ը և իսկոյն վիճակա-
ւորի համար մէջ բերաւ մի ամբողջ սուրու-
այն է՝ մի քուտակ, մի մատակ ձի, երկու նը-
ժոյգ և երկու հատ էլ լաւ խոյ:

Այժմ այդպիսի վիճակաւորներ սարքում են
նաև միւս թերթերը. օրին. «Maas und Roer-
bod»-ը և այլն:

ՀԵՌԱՎՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 մայիս. — Բելիսկու
մահուան 50-ամեակը տօնուկից քաղաքա-
յին խորհրդի դահլիճում կայացած գրող-
ների միութեան անդամների հանդիսաւոր
նիստով, և ապա բանկէտով:

ԱՄԻՐԱԲԵ. — Արտակարգ գնացքով Պե-
տերբուրգ մեկնեց Բուխարայի էմիրը:

ՄԱՂԻԲԵ. — Այսօր խորհրդակցութիւն
տեղի ունեցաւ Սաղաստայի, Կաստիլիայի
և բոլոր միլիտանտների միջև:

Բլանկոն հետագրում է, որ ամերիկա-
կան նաւերը գլխիւրը ամբողջում էին
Նեիտաս ծրանցքում: Մի քանի ընդհա-
րումներ են եղել ապստամբների հետ:

ՊԱՐԻԶ. — Պարլամենտ կրկնապարտու-
թեան ժամանակ ընտրուած են Գլովիս-
Գիւր և Միլիտա: Ցայտին են 169 ընտ-
րութեանց հետեւանքը. ընտրուած են 66
չափաւոր հասարակարգականներ, 59
արմատական, 34 ընկերակցական, 10

արքայական: Հասարակարգականները,
կորցրել 12 տեղ, ընկերակցականները
վաստակեցին 6 տեղ:

ԹԵՐ ԵՒ ԴԵՍ

Ասիաթիկից 31 ստորադրութեամբ
խմբագրութիւնն ստացել է հետեւեալ
հեռագիրը.

«Ասիաթիկից ուղարկուած և «Նոր-Գար»-ի №
75-ում դեմագրուած թղթակցութիւնը, որ վերա-
բերուած է Սեղաւանի արքայազնի կողմից ցոյց տրուած
ընդունելութեանը, ծագում է գլխաւորապէս
թղթակցի անձնական անհեթեթ և ուղի հաս-
կացողութիւնից (bestaakt door een schets van
narratie): Նորին բարձր սրբազնութեանն ամ-
բողջ հասարակութիւնը միասին և հանդիսա-
ւոր ընդունելութիւն ցոյց տուեց: Եկեղեցում
նրա արտասանած իրեն յատուկ խեղացի քարո-
զը երկար ժամանակ կը մնայ իւր հօտի սրտում:

Հրատարակելով այս հեռագիրը, այնու-
ամենայնիւ չենք իմանում, թէ Ասիաթի-
կից մեզ հաղորդուած և «Նոր-Գար»-ի
№ 75-ի մէջ հրատարակուած տեղեկու-
թեան մէջ ի՞նչն է հերքուած:

Խմբագիր-հրատարակիչ
ՍՊԱՆՆԱՐԱՐ ՍՊԱՆՆԱՐԱՐԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՌԱԶՄԱՎԻԴԱՅԱՆ ԶԱՆԱՊԱՐԶ

1898 թ. մայիսի 1-ից մինչև 1898 թ. նոյեմ. 1
Թիֆլիսից Ի-ին հինգ տեղ ունեցող
կառքը մեկնում է առ. 9 ժ. 30 ր. գլխիւրում
է Միլիտա և հասնում է Վրացիկաւոր
միւս օրը եր. 7 ժ. 20 ր.: II-ը մեկ-
նում է առաւօտեան 11 ժամին և գլխի-
ւրում է Պատանաւորում. հասնում է Վրա-
ցիկաւոր միւս օրը եր. 9 ժ. 20 ր.:

Վեց տեղ ունեցող Ի-ին հանրակառքը
(առանց գլխիւրում) մեկնում է օրուայ 2
ժ. 30 ր. և հասնում է Վրացիկաւոր միւս
օրը եր. 4 ժ. 35 ր.: II-ը մեկնում է եր. 9
ժ., առանց գլխիւրում, հասնում է Վրա-
ցիկաւոր միւս օրը եր. 11 ժ. 20 ր.:

Վրացիկաւորից հինգ տեղ ունեցող
I կառքը մեկնում է առ. 7 ժ. գլխի-
ւրում է Միլիտա և հասնում է Թիֆլիս
միւս օրը եր. 6 ժ. 30 ր.: II-ը մեկ-
նում է առ. 9. 30 ր. գլխիւրում է Գու-
ղաւորում և հասնում է Թիֆլիս միւս
օրը 7 ժ. 55 ր.:

Վեց տեղ ունեցող Ի-ին հանրակառքը
(առանց գլխիւրում) մեկնում է եր. 5 ժ.
30 ր. և հասնում է Թիֆլիս միւս օրը
եր. 7 ժ. 25 ր.: II-ը մեկնում է եր. 9
ժ. և առանց գլխիւրում հասնում է
Թիֆլիս միւս օրը եր. 10 ժ. 55 ր.:

ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՄՆԱԳԱՆՈՅ

ԵՆԵԳԱՐԱՐԱՅԵՆ ԲԱԾԱՄԱՐՈՒՆԲՈՎ

(Սոլովակ, Սաղաթայա փողոց, № 64)

(սեպտեմբերի տուն)

Հեռախոս № 230

Երթեկ հիւանդների ընհանուր ըն-
դունելութիւնն երկուշաբթի, չորեքշաբ-
թի և ուրբաթ օրերը՝ ժամը 2—4 ցե-
րեկը. վճարը հիւանդների կարողու-
թեան համեմատ, մասնաւոր ընդունելու-
թիւն՝ ամենայն օր՝ ժամը 8—10 առա-
ւօտեան—վճարը 2 ր.: Գլխիւրութիւն հի-
ւանդներ և ծննդաբեր կանայք ընդուն-
ւում են գլխիւրում և օրուայ ամեն ժա-
մանակ, բայց այդ մասին առաջուց տե-
ղեկութիւն պիտի տրուի. վճարը օրը-
նում է ըստ դատարարների: Զուգահեռները
ձրի են: Գլխիւրում և գլխիւրում ըստ առ-
մուծի ընդունողները վճարում են 1 ր.
50 կ. մինչև 8 ր. մի օրուային ընդուն-
ւում համար. ծննդաբեր կանայք ըստ առ-
մուծի մասնաւորները—1 ր. մինչև 5 ր.
մի օրուային ընդունում համար: Երկուշաբթի
աղաւթը 10 ր. մինչև 50 ր.: Անդա-
մա հատուկ իւր ըստ համաձայնու-
թեան: Երթեկ երկու հիւանդները դե-

ղիւր և նիւթիւր ստանում են ընդունելու-
թեան ժամանակ ձրի: Զուգահեռների հա-
մար 1-ական մահակալ է դրուած իւրա-
քանչիւր բաժանմունքում, ուր անհաւա-
րում են նրանք տեսչի և նրա պ. պ.
ընկերների առաջարկութեամբ ձրի:

Հիւանդանոցի տէր և տեսուչ
Մ. ՄԻՐՏԵՆԿՆՆՈՎ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԵՏԵԱՑ ԶԳՐԱԾԵՆՈՒ Ս. ԱՍ-
ՏՈՒԱԾԱԾԻՆ եղեղեցույ յարգելի
ծախանները հրաւիրում են վերոյիշեալ
եղեղեցին, կիրակի, ամսոյ 17-ին, ս. պա-
տարազից յետոյ 12 ժամին, երեք հա-
շտաւան ընտրելու նոյն եղեղեցու հա-
մար: Գործակալ ա. մ. եկեղեցեաց Զայոց
Տփլիսոյ Զարաթա քահանայ Զարդե-
(1030) դեանց: 2—1

Սրանով յայտարարում ենք, որ պ. Խէյ-
ֆեցի յայտարարութիւնների մէջ, որոնք
տպագրուած են «Նոր-Գար»-ի 43, 45,
48, 53 և 57 համարներում մեր կողմից մի-

ՍՊԱՆՆԱՐԱՐ ԵՒ ՊԱՏԱՅԵԼ

այն է՝ սովորական «Ժամացոյց» կլիշէի
տեղ մենք դետեկտիւ ենք «Օրացոյցաւոր
Ժամացոյց», ուստի խնդրում ենք այս
բանի վրայ ուշադրութիւն դարձնել և
պ. Խէյֆեցից չպահանջել օրացոյցաւոր
Ժամացոյց 3 ր. 50 կոպէկով, սովորա-
կան սե ժամացոյցի տեղ, որ նշանա-
կուած է նոյն յայտարարութիւնների մէջ:
(M.) 57165. 1—1. Ս. Ե. Օ.

ԿԱՊՍՈՒԼՆԵՐ
ԳՐԻՍԻ ԵՒ ԲԵՒ. ՄԱՏԵԿԱՅԵՐ
(CAPSULES AU MATIGO)
Գեղարդործները Պիլոմ.
— Երկարատեղ և Ռուսիա-
յում: Այս կապսուլները պատ-
րաստուած են Մատիլի
Էստիկայից և Կոպալ-բայ-
դամից: Այս կապսուլները
գտնուած են ստանդի թա-
մանի մէջ. ուստի և չունին
ոչ վատ համ, ոչ հոտ: Պահեսար
Ռուսիայի գլխաւոր դեղատներում:
(M.) 20023 17—4

ԼՈՅՍ ԵՒ ՍՈՒ
ՀՐԱՏ. ԲԵՒ. ՀՐԱՏԵՐԵՒՈՒԹԵԱՐ
ՀԵՆՐԻԿ ՍԵՆԵԿԱՅԵՐ
ՅՈՒՆԻՐԱՍ
(QUO VADIS)
Վէպը, Ներսիս ժամանակից: Լեհերեկից
թարգմ.
ՍՏ. ԼԻՍԻՅԵՆԻ:
(742 մեծադիր երես)
ԳԻՐԻ 1 ԲՈՒՐԻԼԻ 50 ԿՈՊ.
Գրին՝ ՏԻՓԼԻՍԻ, Արմյանկո Իշա-
տէական Ընկերութիւն.
(1020) 50—8

ՆՈՐԼՈՅՍ ՏԵՍԵԼԻ
ԻՍԵԶԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՆՆԵՐԻ
ԶԳԱՅՍՏՈՒՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀ
(Խաչատուր Արմաւիրի երկերի տոմար)
Հեղինակին զիմովները (Ներսիսեան գրո-
ւանոց) համապատասխան չեն վճարու-
մի: Գլխիւրում է 30 կոպ.
(1030) 20—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԵԼԻ
„ԴԱՍԱԳԻՐԲ ԿՐՈՆԻ“
առաջին գրքովը պիտական պատ-
րաստական գատարանների համար:
Գլխիւրում է 20 կոպ.
Վաճառում է կենդանական գրադա-
նատանցում և աշխատանքի մաս:
ԵՋԵԿԻ ԲԱՏ. ԵՐԶԵՆԵՆՆԵՐ:
(902) 4—4

Թիֆլիսի «Կենդանական գրադանատանցում» վաճառում են
ԳԼԻՐԵԳՈՐ ԶԻՆԻՆԻ ԼԵՆԻՆԵՆՆԵՐԻ
ՀԱՅՈՑ ՊԱՐԵՐԱՍԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ
անուն աշխատութեան սակաւագին օրինակները:
Պատմակ. տեսութիւն հայ լրագրութեան սկզբից մինչև մեր օրերը.
ԲԱՏԱՐԱՐՈՒ ԶԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ
(Ս Արժանացնում է Սահակ-Մկրտիչեան գրական մրցանակաբաշ-
խութեան 1894 թ. ապրիլի առաջին մրցանակին)
ԳԻՐԵԼ 3 Բ. ԿԱՍ 8 ԳՐ.
Նայն տեղից կարելի է ձեռք բերել նաև նոյն հեղինակի
«ՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀՆԵՐ»-ը
Բոլոր հայ գրականներն իրենց կենսագրութեամբ ու երգերի նմուշնե-
րով. աշուղական արուեստը. աշուղի կեանքը. աշուղը օրուայ գրող. հայ
երաժշտական գործիքները և այլն:
ԳԻՐԵԼ 30 Կ. ԿԱՍ 1 ԳՐ.
ձանապ. ծախսը գրադանատանցի վրայ է: 10 9

ՌԻՍՈՒՄՆԵՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՈՆ
Ա. ՏԵՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ
Ընդունում է երթեկ, կտաթ օշակաւոր և գլխիւրութիւն աշակեր-
տներ: Պատրաստում է զիմնագրանների, կաղեւների կորպուսի,
զեմլեմերների, ընդարձակ և այլ ուսումնարանների համար:
Փոքր պատրաստականում երկրաներ ընդունում են առանց քի-
նութեան, վեց տարեկանից սկսած: Ուսումնարանում ուսուցանում
են բարձրագոյն ուսումնական տարած ժամանակները, զիմնա-
գրական ուսուցիչներ: Ամենիցի տարեկաններն են՝ կրօն, ռուսաց,
հայոց, ֆրանսիական, գերմանական, լատինական, յունաց և վրաց լե-
զուներ, թուրքական, արաբական, երկրաչափութիւն, աշխարհագրու-
թիւն, պատմութիւն (ռուսաց և ընդհանուր), բնական գիտութիւն, նը-
կարչութիւն, գրութիւն, երկրագիտութիւն: Ուսումնարանում կայ
ամեն օր գերմանական և ֆրանսիական լեզուների պրակ-
տիկա:
Հայկ.՝ ՏԻՓԼԻՍԻ, Գանոսեայա շ. № 11. 3-րդ գլխա-
ղախի մօտ: 10—4

ИСПОЛНЯЙТЕ
Души „Капризъ Фебы“
МЫЛО „ВЕЛЮТИНА ЕЛИЗАБЕТЪ“ ПРИЯТНЫЙ АРОМАТЪ
ПРИДАЕТЪ КОЖѢ НѢЖНОСТЬ И БЛИЗКУ
С. ПЕТЕРБУРГСКОЙ ТЕХНО-ХИМИЧЕСКОЙ ЛАБОРАТОРИИ
С. ПЕТЕРБУРГЪ, КОЛОМЕНСКАЯ УЛИЦА, Д. № 12.
МОСКВА, НИКОЛЬСКАЯ, Д. ШЕРЕМЕТЬЕВА. ВАРШАВА, НОВЫЙ СВѢТЪ, 37.
М) № 52 242) 8—7

Ա. Ի. ՊԵՏՐՈՎԻ
ՏՊԱՐԱՆԵՐ
(Թիֆլիս, Գրողների պրոպագանդ, տուն № 12)
Երկարատեղ և Ռուսիա-
յում: Այս կապսուլները պատ-
րաստուած են Մատիլի
Էստիկայից և Կոպալ-բայ-
դամից: Այս կապսուլները
գտնուած են ստանդի թա-
մանի մէջ. ուստի և չունին
ոչ վատ համ, ոչ հոտ: Պահեսար
Ռուսիայի գլխաւոր դեղատներում:
(M.) 20023 17—4